

Доц. д-р Екатерина Дамянова
Богословски факултет
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
София 1000, Пл. „Св. Неделя“ 19

email: damyanova@theo.uni-sofia.bg
Tel. +359 2 9890115/ 19

Регистрирана в РАС на НАЦИД по ЗРАСРБ

03.02.2025 гр., София

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Екатерина Атанасова Дамянова
на дисертационния труд на Зоран Калев

на тема:

"... злото пред Господа" в книга Съдии Израилеви"

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално
направление 2.4. Религия и теология

Научна специалност „Библеистика – Стар Завет“

Основанието ми за участие в Научното жури се базира на заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за определяне на състав на Научното жури в съгласие със Закона за развитие на академичния състав в Република България

1. Информация за дисертанта

От биографската справка става ясно, че в периода 2020 – 2023 г. Зоран Калев е докторант в редовна форма на обучение в катедра Библеистика, с научен ръководител доц. д-р. Ивайло Найденов. Дисертантът е завършил бакалавърска и магистърска степен в Богословския факултет на същия университет. От 2020 г. Калев е асистент в катедра Библеистика

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Предложеното дисертационно съчинение представлява опит за обследване на израза „Злото пред Господа“ в книга Съдии Израилеви като резултат и от свидетелство за редакторска намеса на предполагаем Девтерономист. Във връзка с тази хипотеза се предлага анализ на историята на развитие на религията в Древен Израил. Като основна теза се залага мнението, че монотеизмът, и свързаното с него

убеждение, че „Бог е Ревнител“, Който изисква безусловна вярност и послушание към Завета, са богословски концепции. Същите, според автора, се оформят в периода от реформата на цар Йосия и през Вавилонския плен.

В изследването се разглеждат текстови единици на книга Съдии, в които се проследява идеята за „зло пред Господа“. Темата е актуална, както преди, така и сега.

Дисертационният труд отговаря на изискванията за обем (317 печатни страници) и структурираност на текста. Включва Увод (с. 6-33), пет глави (с. 34-254), два екскурса, заключение, приложение и използвана литература. Научният апарат към текста се състои от 592 бележки под линия.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Уводът (с. 6-33) съдържа необходимите части, създава методологическата основа на изследването и мотивира актуалността на проблематиката, целите, задачите и подходите.

В **методологично** отношение и подход на изследването дисертантът използва комплекс от методи – историко-граматичен, текстова критика, литературна критика, езиков анализ, критика на формите и жанровете.

Задачите определят изложението на дисертацията, която е добре структурирана в пет логически свързани глави, които Калев развива балансирано.

Изложението съдържа две въведителни глави: Първа глава (с. 34-42) „Исагогически бележки към Книга Съдии Израилеви“ и Втора глава (с. 57-112) „Характеристика на периодите на „злото пред Господа““. В Трета глава „Злото пред Господа“ по времето на пророчицата Девора и съдията Гидеон (Съд. 4– 8) (с. 115-164), Калев продължава темата за наличието на девторономични части в тези текстови единици и анализира значението на термина в техния текст. В Четвърта глава „Периодите на „злото пред Господа" в Съд. 9– 10)“ (с. 165- 219), към изворите се привлича и Песента на Мойсей. Тук, както и в последната Пета глава „Книга Съдии– екзегетически проблеми“ (с. 220-253), се съдържат главните приноси на предложената дисертация.

В **Заключението** (с. 276-287) са изброени основните изводи въз основа на проведените анализи, които дават отговор на поставените в Увода въпроси.

Изводите напълно отговарят на направените обобщения към отделните глави от изложението. Заложени са и насоки за бъдещи изследвания.

Използваната литература (с. 302-317) е цитирана коректно в съчинението и обхващаща голям масив от публикации (231 заглавия на кирилица и латиница). Същата е достатъчна в изворово, информационно и интерпретативно отношение.

Предложената дисертация има положителни моменти и е резултат на старателен подход към поставените цели. Добросъвестно показвайки добри лингвистични умения, Зоран Калев изгражда съчинение, което отговаря на жанровите характеристики за дисертационен труд. Добро е съчетаването на текста с привеждането на археологически свидетелства в подкрепа на отделни тези. Съчинението има дисертабилен характер и притежава приносен характер за Българската библеистика.

4. Бележки и препоръки

Отчитайки достоинства на предложения труд и несъмнените усилия на дисертанта по неговото съставяне, бих искала да направя някои критични забележки към текста като цяло:

1. Стилистично се наблюдава труден изказ и наличието на неясни смислови конструкции.
2. Девтерономичната хипотеза е представена без да са включени критики върху нея, които повдигат изследователи като Герхард фон Рад и Крос, т.нар. Харвардска школа, която предлага по-ранна датировка, Гьотингенската школа, която открива няколко след-пленни редактори.
3. Интрепретациите върху текстовете на книга Съдии, които редица Отци на Църквата дават още през първите векове на християнството, остават встрани от темата на дисертацията, което лишава съчинението от отразяване на православната традиция по темата.
4. В предложените многобройни изяснения, мнения и хипотези на различни учени, личният избор на дисертанта би могъл да се застъпи в по-голяма степен.
5. Привеждането на археологическите паметници се дава по секундарна литература

5. Приноси

Приемам и адмиравам изредените приноси от докторанта.

Материалите, представени за процедурата, отговарят на изискванията на ЗРАС и правилника към него. Авторефератът отразява коректно най-важните моменти от научното изследване и неговите резултати.

Дисертантът има 5 научни статии по темата на дисертационния труд и изпълнява минималните национални изисквания.

6. Заключение

Всичко положително, казано до тук, ми дава основание да дам положителна оценка на дисертационния труд на Зоран Калев. Ще гласувам с „Да“ за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ по теология на Зоран Калев по професионално направление 2.4. Религия и теология. Научна специалност „Библеистика – Стар Завет“

Нямам съвместни публикации, проекти или друг вид конфликт на интереси с автора.

доц. д-р Екатерина Дамянова